

Samenwerken met externe organisaties: enkele handvatten voor scholen

1 Opzet

Op regelmatige tijdstippen worden het departement Onderwijs en Vorming, de pedagogische begeleidingsdiensten en de Centra voor Leerlingenbegeleiding geconfronteerd met vragen vanuit scholen over de samenwerking met organisaties. De vragen hebben onder meer betrekking op de betrouwbaarheid van de organisaties, commercialisering en heel algemeen, het kader waarbinnen een schoolteam met die organisaties aan de slag kan gaan. Zonder afbreuk te willen doen aan de bevoegdheden van de scholen om zelf te bepalen met wie ze wensen samen te werken om eindtermen en ontwikkelingsdoelen te bereiken, geven de commissie Onderwijs en Samenleving van de Vlor en het departement Onderwijs en Vorming een aantal algemene handvatten die scholen kunnen gebruiken in de samenwerking met externen. Deze handvatten werden gemaakt in overleg met experts.

De tekst is in grote mate gebaseerd op de [Handvatten voor scholen voor de samenwerking met externe organisaties op het vlak van gezondheidsbeleid](#). Het feit dat deze 'nieuwe' handvatten meer generiek zijn opgevat, spoort met het opzet van de Vlor-commissie Onderwijs en Samenleving, die vanuit een gedeelde generieke visie structureel overleg pleegt over hoe scholen best omgaan met maatschappelijke uitdagingen en hoe ze daarin ondersteund kunnen worden.

Wanneer er over externen gesproken wordt, dan slaat dat niet alleen op organisaties, maar ook op individuen die een aanbod t.a.v. scholen hebben (bv. individuele getuigenissen, ervaringsdeskundigen, kunstenaars, fotografen, BV's, e.d.). Externen kunnen niet alleen een professioneel (en/of betalend) aanbod hebben, maar kunnen dat ook doen als vrijwilliger. Het is dan ook de bedoeling om de handvatten in een breder geheel van samenwerking met externen te bekijken.

De samenwerking met externen kan op verschillende manieren verlopen. Zo kan er een effectieve vraag van een schoolteam zijn om in een bepaalde les een bijkomende toelichting te komen geven. Het is echter ook mogelijk dat een organisatie een aanbod geeft (bv. voor educatief materiaal, een filmpje, een toneelvoorstelling, ...) en dat gevraagd wordt om samen te werken. Ongeacht de mogelijke manier van samenwerken en het kanaal waarlangs externen zich met de school in verbinding stellen, is het altijd van belang om voorstellen tot samenwerking voor te leggen aan de schoolraad, een bestaand overlegplatform, het schoolteam of andere beslissingsorganen.

Wanneer een school aan een externe vraagt om een gedeelte van de vorming te verzorgen, moeten de leerkrachten eigenaars en regisseurs blijven van het leerproces dat met kinderen en jongeren wordt voorop gesteld. Een externe kan aanvullen, maar kan nooit een leerkracht vervangen. In die zin is het altijd van belang om zich als schoolteam af te vragen wat het doel is dat bereikt moet worden en wat de meerwaarde kan zijn van een samenwerking met een

externe. Het is immers niet de bedoeling dat externen 'one shots' komen geven, maar dat hun bijdragen passen in een groter geheel van te behalen doelstellingen.

2 Referentiekaders

Voor het uitwerken van handvatten werd niet van nul vertrokken. De samenwerking met een externe moet immers afgetoetst worden aan het pedagogisch project van de school.

Bovendien is elke school anders en gaat ze op haar eigen manier te werk. Het in kaart brengen van noden, verwachtingen en behoeften kan mee helpen bepalen welke externe(n) best wordt aangesproken en/of aan welke vorm van samenwerking er nood is.

Er bestaan in onderwijs ook een aantal referentiekaders die kunnen meegenomen worden bij de aftoetsing van de samenwerking met externen:

2.1 Eindtermen en ontwikkelingsdoelen

Van consumenteneducatie en verkeerseducatie over burgerschapseducatie en educatie voor duurzame ontwikkeling tot gezondheidsbevordering: onderwijs krijgt te maken met heel wat maatschappelijke verwachtingen. De [eindtermen en ontwikkelingsdoelen](#) zijn voor de scholen fundamenten om te werken aan deze educaties bij kinderen en jongeren, steeds met de bedoeling hen te ondersteunen om hun eigen keuzes te maken.

2.2 Geïntegreerd schoolbeleid

In het verleden werd een brede waaier aan kwaliteitsvolle methodieken ontwikkeld. De '[gezonde scholenmethodiek](#)' is een inspirerend voorbeeld van waaruit vele elementen transfereerbaar zijn naar andere educaties. Voor alle educaties is het belangrijk dat de methodieken aandacht hebben voor systematische uitbouw, procesmatige aanpak en het inschakelen in een breder geheel op school. Ook is bewezen dat boodschappen beter werken als ze positief zijn geformuleerd.

Er kan ook kan inspiratie gevonden worden in eerder ontwikkelde methodieken voorbepaalde educaties, maar waarvan de principes eveneens transfereerbaar zijn. Zo is er bijvoorbeeld de 'kwaliteitsfiche voor leermiddelen' uit de publicatie [Kwaliteitsindicatoren voor mondiale vorming](#) (Vlor, 2002) en de visietekst van de werkgroep mondiale vorming van Coprogram: [Hoe omgaan met de band tussen ontwikkelingseducatie en fondsenwerving op school](#) (2011).

2.3 Zorgvuldig Bestuur

De [regelgeving op Zorgvuldig Bestuur](#) legt een aantal principes vast voor het verspreiden van politieke ideeën, het opzetten van handelsactiviteiten en het maken van reclame en sponsoring op school (basis, secundair, deeltijds kunstonderwijs en internaten) en centra (Centra voor Leerlingenbegeleiding en Centra voor Volwassenenonderwijs).

Veel organisaties hebben een gratis aanbod. Dat staat echter niet altijd gelijk met een kwaliteitsvol aanbod. Ook omgekeerd, staat een betalend aanbod niet altijd gelijk aan een kwaliteitsvol aanbod. De motivatie om samen te werken met een externe mag niet afhangen van

beschikbare middelen, maar moet passen in de doelen die scholen met kinderen en jongeren willen bereiken.

2.4 Participatie via de schoolraad

In het kader van Zorgvuldig Bestuur is het ook belangrijk om via de schoolraad¹ alle personeelsleden, leerlingen en ouders in te lichten over de werking van de onderwijsinstelling.

Op de schoolraad kan ook de samenwerking met externen aan bod komen.

3 Privacy op school

Scholen houden heel wat persoonsgegevens van leerlingen bij. Ze houden verband met studiekeuze, schoolprestaties, gedragsproblemen, afwezigheden, examenresultaten, enz. en zijn noodzakelijk om hun onderwijs- en opvoedingsopdracht te kunnen uitvoeren. De [privacywetgeving](#) legt echter aan diegene die de persoonsgegevens verzamelt, opslaat of verspreidt - de zogenaamde verantwoordelijke voor de verwerking - bepaalde voorwaarden op. Een van de voorwaarden is dat aan niemand anders gegevens over individuele leerlingen worden doorgegeven, tenzij daarvoor specifieke toestemming is gegeven of er een wettelijke toelating of verplichting is.

Het ligt voor de hand dat er aan externen, die een vorming in de school verzorgen, geen gegevens van individuele leerlingen worden doorgespeeld, ook niet wanneer daarnaar wordt gevraagd. Dit houdt concreet in dat ook tijdens de lessen de privacy en integriteit van de leerlingen wordt bewaakt en externen tijdens hun activiteit ook geen gegevens over het persoonlijke leven van individuele leerlingen mogen verzamelen (bv. door vraagstelling in de klas). Voor niet-individuele leerlingengegevens, bijvoorbeeld op niveau van de school, studierichting of klas, dient het principe gehanteerd te worden dat de individuele leerling niet mag herkend worden doorheen de groepsgegevens.²

4 Opgelet

Uit onderzoek komt naar voren dat kwetsbare jongeren gevoelig zijn voor wat men noemt het cypcat-effect. Indien zij blootgesteld worden aan nieuwsberichten, theatervoorstellingen, films, documentaires e.d. met betrekking tot een gevoelig thema zoals zelfmoord, kan dit de kans verhogen dat zij dat zelf als een oplossing of uitweg zullen zien en sneller suïcidale gedachten en/of gedrag zullen ontwikkelen. Dit is evenzeer het geval voor thema's als radicalisering en racisme. Ook hiermee wordt er best rekening gehouden bij het bespreken van afspraken met externen en binnen het beleid dat door de school wordt gevoerd.

¹ geregeld via het [participatiedecreet](#) of het [bijzonder decreet' voor de scholen van het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap](#)

ENKELE HANDVATTEN

Screen op voorhand de organisatie

- Ga op zoek naar de achtergrond van de organisatie;
- Ga na of er pedagogisch verantwoorde en positieve boodschappen gegeven worden en of men er op ingesteld is om kinderen en jongeren zelf te leren om verantwoorde en bewuste keuzes te maken en zelf te leren inschatten wat mogelijke risico's zijn;
- Bekijk in welke mate de tussenkomsten en materialen van de organisatie aansluiten bij de leeftijden en leefwereld van de leerlingen;
- Onderzoek of er linken gelegd worden naar leergebied gebonden en/of leergebied overschrijdende, vakgebonden en/of vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen;
- Check of er vermeld wordt welke ervaringen men heeft met tussenkomsten en materialen in scholen;
- Ga na of de (pedagogische) visie die door de organisatie wordt uitgedragen, aansluit bij de pedagogische visie van de school. Welke bronnen/linken worden vermeld?
- Screen de website van de organisatie en ga na of de onderbouwing wetenschappelijk is en de informatie onbevooroordeeld. Wees op je hoede: achter een vlotte communicatie en een fraaie website kan soms een andere agenda zitten.
- Informeer bij collega's, de pedagogische begeleidingsdiensten en/of clb naar hun ervaringen in de samenwerking met de organisatie.

Neem zelf contact op met de organisatie en stel vragen zoals:

- Wat is de visie en de methode waarop men zich baseert om een aanbod te doen? Wordt er gewerkt met evidence-based methodes en materialen, zo ja, welke?
- Werkt men via het aanbod zowel aan het verwerven van kennis als het bijbrengen van vaardigheden en attitudes?
- Wat zijn concrete maatregelen om de veiligheid en het vertrouwen bij leerlingen te waarborgen?
- Hoe gaat men om met diversiteit van leerlingen?
- Zijn dwarsverbanden met andere educaties mogelijk, vanuit het kruispuntdenken?

Zeg op voorhand wat de school verwacht van de organisatie. Sta stil bij de verwachtingen van de leerlingen en van de leerkracht(en).

- Bespreek op voorhand wat er aan bod komt en hoe dit past in het leerproces dat je met de leerlingen loopt. Bewaak mee de doelstellingen, inhouden en praktische afspraken i.v.m. lesuren, grootte van de groep e.d.

Blijf eigenaar en regisseur van het leerproces dat je met je leerlingen loopt

- Bespreek vooraf met de leerlingen de activiteit en kader dit binnen het bredere leerproces;
- Zorg ervoor dat iemand van het schoolteam altijd aanwezig is in de klas of het lokaal tijdens de uiteenzetting/activiteit van de externe organisatie:

- voor vragen van leerlingen tijdens de activiteit;
 - voor de aansprakelijkheid van de school wanneer zich iets zou voordoen (juridisch belang);
 - die de voortgang van het traject kan opvolgen als er gedurende een langere periode met een externe wordt samengewerkt.
- Blijf alert voor mogelijke signalen van leerlingen;
 - Bespreek (evalueer) met de leerlingen de inhoud en werkvormen van de interventie van de externe organisatie
 - Blijf ook achteraf voor de leerlingen beschikbaar voor vragen.